

УДК 378.147:37.091.33-027.22

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-115-118

ФРУМКИНА Арина –

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри германських та східних мов і перекладу
Міжнародного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2635-685X>
e-mail: frumkima@onua.edu.ua

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

У статті розкрито теоретико-методологічні засади інтегрованого навчання як педагогічної технології реалізації студентоцентрованого підходу у системі вищої освіти. Обґрунтовано, що інтегроване навчання виступає не лише принципом поєднання змісту різних дисциплін, а цілісною педагогічною системою, спрямованою на формування здобувачів вищої освіти до самостійного пізнання, критичного мислення та рефлексії. Зазначено, що поєднання інтегрованого та студентоцентрованого підходів створює нову якість освітнього процесу, у якому акцент переноситься з репродуктивного засвоєння знань на їх самостійне конструювання. Визначено сутність студентоцентрованості як парадигми автономного й партнерського навчання, де викладач виконує роль фасилітатора пізнавальної діяльності, а здобувач виступає активним суб'єктом освітнього процесу. Підкреслено, що інтегрована педагогічна технологія передбачає системність у поєднанні дисциплін, логічну узгодженість етапів навчання, використання методів, які стимулюють когнітивну активність, міждисциплінарне мислення, співпрацю й самоосвіту. Окреслено методичні умови реалізації інтегрованої моделі: постановку спільних цілей, організацію командної взаємодії, формування ситуацій вибору, застосування формувального оцінювання. Доведено, що інтегроване навчання сприяє розвитку когнітивної, комунікативної, соціальної та творчої компетентностей, необхідних для підготовки фахівців нового покоління. Аргументовано, що саме інтеграція змісту, форм і технологій навчання забезпечує цілісність освітнього досвіду та формує в здобувачів гнучкість, автономію й здатність до безперервного саморозвитку.

Ключові слова: інтегроване навчання; студентоцентрованість; педагогічна технологія; конструктивістський підхід; автономія здобувача освіти; критичне мислення; інтеграція змісту освіти; фасилітація навчання; компетентнісний розвиток.

FRUMKINA Aryna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Germanic
and Eastern Languages and Translation International University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2635-685X>
e-mail: frumkima@onua.edu.ua

INTEGRATED LEARNING AS A PEDAGOGICAL TECHNOLOGY FOR IMPLEMENTING THE STUDENT-CENTERED APPROACH

The article reveals the theoretical and methodological foundations of integrated learning as a pedagogical technology for implementing the student-centered approach in higher education. It is substantiated that integrated learning functions not only as a principle of combining the content of different disciplines but also as a holistic pedagogical system aimed at developing students' abilities for independent cognition, critical thinking, and reflection. It is emphasized that the combination of integrated and student-centered approaches creates a new quality of the educational process, in which the focus shifts from reproductive knowledge acquisition to the autonomous construction of knowledge. The essence of student-centeredness is defined as a paradigm of autonomous and partnership-based learning, where the teacher acts as a facilitator of cognitive activity, and the learner becomes an active subject of the educational process. The article underlines that the integrated pedagogical technology ensures systematicity in combining disciplines, logical coherence of learning stages, and the use of methods that stimulate cognitive activity, interdisciplinary thinking, collaboration, and self-education. The methodological conditions for implementing the integrated model are outlined: setting common goals, organizing team interaction, creating situations of choice, and applying formative assessment. It is proven that integrated learning contributes to the development of cognitive, communicative, social, and creative competences necessary for training specialists of a new generation. It is argued that the integration of educational content, forms, and technologies ensures the integrity of the educational experience and fosters learners' flexibility, autonomy, and capacity for lifelong self-development.

Key words: integrated learning; student-centered approach; pedagogical technology; constructivist paradigm; learner autonomy; critical thinking; integration of educational content; learning facilitation; competence development.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна вища освіта перебуває на етапі переходу від знаннєвої до компетентнісної парадигми, у центрі якої – здобувач освіти, його потреби, індивідуальний темп розвитку та здатність до самонавчання. У цьому контексті студентоцентроване навчання постає провідною методологічною основою освітнього процесу, що забезпечує суб'єктну позицію, автономність і відповідальність здобувача за результати навчання.

Реалізація такого підходу потребує ефективних педагогічних технологій, здатних поєднати когнітивні, емоційні та діяльнісні аспекти навчання. Однією з них є інтегроване навчання, яке забезпечує міждисциплінарну взаємодію змісту, мето-

дів і форм, сприяючи цілісному засвоєнню знань і формуванню ключових компетентностей. Здобувач сприймає матеріал не як набір окремих дисциплін, а як взаємопов'язану систему, що відповідає вимогам сучасної професійної освіти.

Особливої ваги інтегроване навчання набуває у підготовці фахівців гуманітарного профілю, де поєднання мовних, культурологічних, психологічних і методичних знань формує критичне мислення, креативність та комунікативну гнучкість. В умовах цифровізації освіти така технологія сприяє створенню навчального середовища, у якому викладач виступає *фасилітатором*, а здобувач – активним учасником пізнавального процесу.

Актуальність дослідження зумовлена потребою у теоретичному обґрунтуванні та практичній реалізації інтегрованого навчання як ефективної педагогічної технології студентоцентрированої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі студентоцентризоване та інтегроване навчання розглядаються як взаємопов'язані парадигми, що забезпечують компетентнісну орієнтацію вищої освіти. Теоретичні засади студентоцентризованості вибудовані на концепціях активного й самокерованого навчання, конструктивізму та «помітного навчання» [6]. Емпіричні метааналізи підтверджують ефекти активних методів: зниження неуспішності та приріст навчальних результатів у STEM і гуманітарних дисциплінах. В європейському контексті студентоцентризованість інституціоналізована в документах ЄПВО та дослідженнях якості навчання [4].

Інтегроване навчання розглядається як форма міжпредметної організації освітнього процесу, що поєднує знання, навички та цінності у цілісну систему. У мовно-освітньому контексті найефективнішою моделлю реалізації такого підходу є CLIL (*Content and Language Integrated Learning*), який забезпечує одночасне формування предметної та мовної компетентностей. Дослідження засвідчують, що використання CLIL сприяє підвищенню академічних результатів, розвитку іншомовної комунікативної компетентності та зростанню внутрішньої мотивації здобувачів [1].

Важливим механізмом реалізації студентоцентризованого інтегрованого навчання є принцип «конструктивного узгодження» (*constructive alignment*), який забезпечує відповідність між цілями, змістом, методами та оцінюванням результатів навчання [5]. У цифровому освітньому середовищі інтеграція набуває нових форм через проєктно-орієнтоване навчання, змішані моделі та мультимедійну дидактику [2], що сприяють розвитку автономії, саморегуляції та метакогніції здобувачів. На рівні освітньої політики тенденції, відображені у звітах OECD (2018) та EUA (2021), підтверджують зростання потреби у міждисциплінарних програмах і гнучких освітніх траєкторіях, які узгоджуються з принципами інтегрованого та студентоцентризованого навчання.

Для гуманітарних спеціальностей, насамперед мовно-педагогічних, сучасні наукові доробки наголошують на інтеграції мовної підготовки з предметним і медіаграмотнісним компонентами, автентичними задачами та рефлексивним оцінюванням.

Метою статті є теоретичне обґрунтування інтегрованого навчання як ефективної педагогічної технології реалізації студентоцентризованого підходу у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна парадигма вищої освіти орієнтована на підготовку компетентного, критично мислячого й мобільного фахівця, здатного до саморозвитку, рефлексії та творчого застосування знань у професійній діяльності. Відповідно до цієї мети інтегроване навчання розглядається не лише як методична стратегія, а як **цілісна педагогічна**

технологія, що забезпечує реалізацію студентоцентризованого підходу.

Інтеграція змісту, методів і форм навчання сприяє подоланню фрагментарності мислення, розвитку аналітичних і рефлексивних умінь, необхідних для автономної діяльності здобувача. Вона дозволяє поєднати академічні знання з практичним досвідом, створюючи цілісну систему професійних компетентностей. Ефективність освітнього процесу забезпечує принцип *constructive alignment* – конструктивного узгодження, що передбачає узгодженість результатів навчання, навчальних завдань і форм оцінювання. Саме цей принцип лежить в основі студентоцентризованого інтегрованого курикулу, оскільки сприяє свідомій участі здобувачів у власному навчальному процесі.

Важливим інструментом реалізації інтегрованого навчання є проєктно-орієнтований і проблемно-орієнтований підходи, що формують у здобувачів вищої освіти уміння аналізувати, співпрацювати, аргументувати позицію та презентувати результати.

Інтегроване навчання є дієвим засобом реалізації студентоцентризованого підходу, який трансформує традиційну модель викладання у **модель співпраці, активного пізнання та творчої взаємодії**. Завдяки цьому відбувається перехід від навчання *для засвоєння знань* до навчання *через діяльність*, що забезпечує формування компетентного, автономного й соціально відповідального фахівця нового покоління.

Студентоцентризованість, у свою чергу, розуміється як парадигма освітнього партнерства, у якій здобувач освіти стає суб'єктом власного навчання, а викладач – фасилітатором і модератором пізнавальних процесів. Такий підхід сприяє розвитку автономії, саморегуляції, відповідальності за результат та здатності до рефлексії.

Поєднання інтегрованого та студентоцентризованого підходів створює нову якість педагогічного процесу, оскільки обидві концепції взаємно підсилюють одна одну. Інтеграція забезпечує міждисциплінарність і змістову цілісність навчання, тоді як студентоцентризованість забезпечує індивідуалізацію та активну позицію здобувача освіти. Це дозволяє досягти переходу від знаннєвої до діяльнісної моделі навчання, у якій головним результатом стає не сума знань, а сформовані **здатності до комплексного мислення, комунікації та самоосвіти**.

Інтегрована педагогічна технологія реалізації студентоцентризованого підходу ґрунтується на поетапній організації навчальної діяльності, що забезпечує логічну послідовність від усвідомлення освітніх цілей до їх рефлексивного досягнення та складається з трьох етапів.

На *аналітико-проєктувальному етапі* відбувається визначення міждисциплінарних тем, формулювання навчальних цілей і результатів, орієнтованих на реальні потреби здобувачів. Викладач разом зі здобувачами аналізує зміст різних дисциплін, виокремлює спільні концепти, що дає змогу створити інтегровані модулі. Саме на цьому етапі формується навчальна мотивація,

оскільки здобувач бере участь у проектуванні власної освітньої траєкторії.

Організаційно-діяльнісний етап передбачає активну взаємодію учасників навчального процесу. Основний акцент робиться на створенні ситуацій вибору, у яких здобувач сам визначає засоби, інструменти й форму досягнення цілей. Використовуються методи проблемно-пошукового, дослідницького та проєктного навчання, колаборативні та змішані формати взаємодії. Здобувачі виконують міждисциплінарні завдання, розробляють кейси, беруть участь у спільних онлайн-проєктах, що сприяє розвитку гнучких навичок – комунікативних, інформаційних, соціальних та креативних.

Рефлексивно-оцінний етап спрямований на формування навичок самооцінки, зворотного зв'язку й саморегуляції навчання. Здобувачі освіти аналізують власні досягнення, відстежують динаміку прогресу, беруть участь у взаємооцінюванні та рефлексивних обговореннях. Викладач виконує роль фасилітатора, який допомагає здобувачам інтерпретувати результати та усвідомити власну відповідальність за успіх навчальної діяльності.

У межах цих етапів поєднання методів проблемно-пошукового, проєктного та дослідницького навчання з технологіями змішаного та колаборативного навчання створює умови для розвитку інтегрованих компетентностей. Такі компетентності охоплюють уміння критично мислити, працювати в команді, ефективно комунікувати, використовувати інформаційні технології й творчо розв'язувати професійні завдання. Інтегрована педагогічна технологія студентоцентрованого типу забезпечує цілісний, динамічний і рефлексивний освітній процес, у якому здобувач виступає активним суб'єктом навчання, а викладач – партнером і модератором розвитку його потенціалу.

Практичні результати впровадження інтегрованих технологій підтверджують їхню ефективність у підвищенні пізнавальної мотивації та навчальної автономії здобувачів. У процесі інтеграції дисциплін створюються умови для формування *власних освітніх траєкторій*, де навчальні завдання сприймаються не як ізольовані, а як елементи цілісної системи знань. Важливою умовою успіху є готовність викладачів до зміни професійної ролі – від джерела знань до фасилітатора процесу навчання.

Водночас реалізація інтегрованих і студентоцентризованих технологій потребує перегляду навчальних планів, створення міждисциплінарних команд викладачів і розроблення системи оцінювання, що враховує процесуальний і рефлексивний компоненти. Без відповідної методичної підтримки існує ризик фрагментарності або формального застосування інтеграції, що знижує її педагогічну ефективність.

Цифрова підтримка інтегрованого навчання є необхідною умовою реалізації студентоцентризованого підходу у сучасній освіті, оскільки саме цифрові інструменти створюють можливість для індивідуалізації навчання, підвищення гнучкості освітнього процесу та забезпечення постійного

зворотного зв'язку. У межах інтегрованого навчання цифрове середовище виконує не лише технічну, а й методичну функцію: воно стає простором колаборації, взаємонавчання та формувального оцінювання. Використання навчальних платформ, таких як *Moodle, Canvas, Google Classroom*, тощо, дозволяє організувати єдиний інтерактивний простір, де поєднуються завдання з різних дисциплін, відображаються результати роботи здобувачів і здійснюється взаємодія між учасниками освітнього процесу.

Додаткову гнучкість створюють інтерактивні середовища *Padlet, Miro, Mentimeter, Jamboard*, які сприяють розвитку критичного мислення, візуалізації навчальних процесів і колективному плануванню проєктів. Цифрові інструменти дозволяють реалізувати принципи конструктивного узгодження, коли завдання, ресурси та оцінювання інтегровані в одну систему, орієнтовану на досягнення конкретних результатів навчання.

Особливого значення в умовах цифрової трансформації набуває використання *штучного інтелекту та чат-ботів*, які виконують функції тьюторів і цифрових асистентів. Такі інструменти забезпечують персоналізований зворотний зв'язок, адаптацію матеріалу до рівня здобувача, розвиток мовних та комунікативних навичок, а також підтримку у процесі самооцінювання. Вони сприяють не лише оптимізації навчального процесу, а й підвищенню мотивації через елементи гейміфікації, інтерактивності та залучення здобувача до активного пізнання. Використання цифрових технологій у межах інтегрованих курсів створює середовище, у якому навчання відбувається як динамічний, індивідуалізований і спільнотний процес, що відповідає сучасним тенденціям студентоцентризованої освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Очікувані результати впровадження інтегрованого навчання пов'язані з підвищенням ефективності навчального процесу, розвитком особистісного потенціалу здобувачів і формуванням компетентностей, необхідних для професійної та соціальної самореалізації. Передусім йдеться про *зміцнення автономної позиції* здобувача освіти, який переходить від ролі пасивного споживача знань до ролі активного учасника навчання, здатного планувати, контролювати та оцінювати власну діяльність. Такий підхід забезпечує підвищення внутрішньої мотивації, адже навчання сприймається не як обов'язок, а як процес саморозвитку й особистісного зростання.

Інтеграція дисциплін і використання міждисциплінарних завдань сприяють розвитку системного мислення: здобувач навчається бачити взаємозв'язки між явищами, застосовувати знання з різних галузей для розв'язання комплексних проблем. У результаті формується *міждисциплінарна компетентність*, що є однією з ключових у сучасній професійній освіті. Водночас посилюється *рефлексивна та комунікативна компетентність*, оскільки навчання передбачає взаємооцінювання, обговорення результатів, обмін ідеями та спільне ухвалення рішень.

Важливим результатом упровадження інтегрованої студентоцентрованої моделі є також зростання академічної успішності та рівня залученості здобувачів. Застосування інтегрованих методів навчання підвищує рівень розуміння матеріалу, формує стійку мотивацію до навчання та забезпечує кращу довготривалу пам'ять. У результаті здобувачі демонструють не лише вищі навчальні досягнення, а й *готовність до безперервного самонавчання*, що є ключовим показником ефективності студентоцентрованої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Фрумкіна А. Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови (Т. 1-2). : дис... док. пед. наук : 13.00.04; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2025. 564 с.
2. Drake, S. M., & Reid, J. (2020). *Integrated Curriculum for Twenty-First Century Learners*. OUP.
3. EUA. *Annual Report 2021*. Brussels: EUA. 2021.
4. European Students' Union (2015). *Bologna with Student Eyes 2015*.
5. Frumkina A. Theoretical and Empirical Models of Organizational Learning Processes in Knowledge Management. *Economics. Ecology. Socium*. 2023. 7(3). Pp. 49–64. DOI: <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2023.7.3-5>
6. Matinho, C., Ferreira, J., & Fernandes, R. (2022). Integration in Education: Definitions, Theories, and Practices – A Systematic Review. *Education Sciences*. 12(3). 165 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci12030165>
7. OECD The Future of Education and Skills: Education 2030. 2018.

REFERENCES

1. Frumkina, A. L. (2025). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do intehrovanoho navchannia uchniv obrazotvorchoi diialnosti (maluivannia) zasobamy anhliiskoi movy* (T. 1–2). Dys. dokt. ped. nauk: 13.00.04;

[Preparation of future primary school teachers for integrated teaching of pupils' artistic activity (drawing) through the English language (Vols. 1–2). Doctoral dissertation (Pedagogical Sciences, 13.00.04)]. Odesa. 564 s. [in Ukrainian]

2. Drake, S. M., & Reid, J. (2020). *Integrated Curriculum for Twenty-First Century Learners*. OUP. [in English]
3. EUA. *Annual Report 2021*. Brussels: EUA. 2021. [in English]
4. European Students' Union (2015). *Bologna with Student Eyes 2015*. [in English]
5. Frumkina, A. (2023). Theoretical and Empirical Models of Organizational Learning Processes in Knowledge Management. *Economics. Ecology. Socium*. 7(3). Pp. 49–64. DOI: <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2023.7.3-5> [in English]
6. Matinho, C., Ferreira, J., & Fernandes, R. (2022). Integration in Education: Definitions, Theories, and Practices – A Systematic Review. *Education Sciences*. 12(3). 165 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci12030165> [in English]
7. OECD (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФРУМКІНА Арина – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри завідувач кафедри германських та східних мов і перекладу Міжнародного університету.

Наукові інтереси: лінгводидактика, інтегроване навчання, підготовка майбутніх учителів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FRUMKINA Aryna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Germanic and Eastern Languages and Translation at the International University.

Scientific interests: linguodidactics, integrated learning, teacher training.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 24.09.2025 р.

УДК 37.016:502/504] - 047.22 - 053.5

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-118-124

ЧИСТЯКОВА Людмила –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9076-2484>

e-mail: l.o.chystiakova@cuspu.edu.ua

МАКЛАКОВ Костянтин –

аспірант кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5562-5753>

e-mail: kostiantynmaklakov9@gmail.com

ЛЕВЕНЕЦЬ Владислав –

магістр спеціальності 014.10 Середня освіта (Технології) Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1163-2937>

e-mail: 12026096@cuspu.edu.ua